

HO ETSA KOPO BAKENG SA VISA YA BODULO BA NAKWANA KAPA BA NAKO YOHLE

HOBANENG O SEBEDISA MMUELLI WA MOLAO?

DINTHO TSEO O L OKELANG HO DI TSEBA

Dikopo tsohle tsa visa ho sa natswe hore na ke tsa bodulo ba nakwana kapa ba nako yohle di tlasa taolo ya Molao wa Bofalli wa 13 wa 2002 (kamoo o fetotsweng kateng). Ho phaella mona diqeto tsa pholisi ya Lefapha la Ditaba tsa Lehae tse kentsweng Ditaelong tsa Lefapha ke tsona tse etsang hore Molao ona o sebetse.

Molao wa bofalli o na le ditshitiso tse ngata haholo le mathata. Ke bakeng sa dithahasello tsa batho ba tswang kantie ho naha ba etsang dikopo tsa di-visa tsa mofuta ofe kapa ofe hore ba iteanye le mmuelli wa moo ya nang le tsebo e kgethehileng karolong eo ya molao ho leka le ho fokotsa dikameho tsa ditshitiso tsena le mathata.

Mefuta ya di-visa

Ho na le mefuta e mmalwa ya dikgetho tsa di-visa e fumanehang. E arotse ka dihlopha tsena:

- **Di-visa tsa nako e kgutshwanyane** tse dumellang matsatsi a phomolo le diketelo bakeng sa merero ya bongaka. Ka ho tiwaelehleng di-visa tsena di sebetse ka nako ya matsatsi a 90 mme a ka eketswa haeba ho na le lebaka le utlwalahalang bakeng sa boholo ba nako e eketsehileng ya matsatsi a 90, empa e seng ho feta moo.
  - Batho ba tswang dinaheng tse se nang mokgelo wa ho se be le visa ba tshwanetse ho etsa kopo ho tswa dinaheng tsa bona wa bodulo bakeng sa di-visa le ho emela sephetho ho tswa naheng eo pele ba kena leetong le tlang Afrika Borwa. Batho bao dinaha tsa bona di nang le mokgelo bakeng sa visa ba ka ithahisa Afrika Borwa mme, ho itshetlehile ka nako ya tumellano ya mokgelo ona wa visa ya bodulo pakeng tsa dinaha ka bobedi, ba ka etela bakeng sa bolelele boo ba nako e hlahositsweng tumellanong.
  - Mefuta e itseng e lekanyeditsweng 'e amanang le mesebetsi' e ka etswa visa/lengolo la tumello Karolong ya 11(2). Kopo bakeng sa di-visa e tshwanetse ho etswa naheng ya habo motho eo ya bodulo.
- **Mofuta wa di-visa tsa 'nakwana'** o kentswe dihlopheng tsa mosebetsi, thuto le kgwebo.

Ho ya ka di-visa tsa mosebetsi tlhokeho e akareletsang ke ya hore ramosebetsi wa Afrika Borwa o tshwanetse hore pele a nke mehato yohle e hlahositsweng molaong ho fumana ditshebeletso tsa moahi wa Afrika Borwa kapa

moahi wa nako yohle pele a fana ka mosebetsi ho motho ya tswang ka ntle ho naha. Sena se kenyelelsa ho etsa tsebiso masedinyaneng a naha, ho fumana tlaleho e tswang Lefapheng la Basebetsi, tlaleho e tswang mekgatlong ya kgiro le ditlaleho tse tswang mafapheng a bapisang meputso.

Sehlopha seo e leng sona feela mokgelo ho ya ka ditlhokeho tse boletsweng ka hodimo mona ke visa ya mosebetsi o hlokehang ka ho kgethehileng. 'Bokgoni bo hlokehang ka ho kgethehileng' bo hlahoswa lethathamong la visa ya bokgoni bo kgethehileng bo ngolwanng lesedinyaneng la mmuso ke Letona la Ditaba tsa Lehae nako le nako. Lethathamo lena le ngotswe bokgoni, mosebetsi ya matsoho, diprofeshene le mesebetsi eo e leng bakeng sa thahasello ya setjhaba le 'e hlokehang ka ho kgethehileng'.

- **Di-visa tsa mosebetsi tsa phetiso ya basebetsi pakeng tsa dikhamphani** di akareletsa dikhamphani tsa matjhaba tse nang le makalana a yona kapa khamphani e sebedisang le yona mona Afrika Borwa mme di lakatsa ho fetsetsa mohiruwana wa tsona ho tla sebetse ka nako yohle tshebetso tsa mose ho mawatlle mona Afrika Borwa ka nako e keng ya feta dilemo tse nne. Kopo e jwalo e tshwanetse ho etswa naheng ya bodulo ya mokopi le ho emela sephetho se tswang naheng eo.
- **Di-visa tsa kgwebo** di ka kotjwa ke motho ya tswang kantie ho naha ya lakatsang ho qala kapa ho reka kgwebo mona Afrika Borwa. Tlhokeho ya e akareletse feela taba ya hore kgwebo eo e tshwanetse ho ba bakeng sa 'thahasello ya naha', empa hape e tshwanetse ho hira bonyane 60% ya basebetsi ba Afrika Borwa le ho iphaphatha le melao kaofela ya basebetsi le melao e meng ya Afrika Borwa. Ho phaella mona kgwebo e tshwanetse ho tsetela kgwebong bonyane diranta tse dimillione tse 5.

Hape Lefapha la Kgwebo le Indasteri le tshwanetse ho fana ka lengolo le buellang mofuta ona wa kopo.
- **Di-visa tsa penshene** di ka fuwa batho ba tswang kantie ho naha ba tshwaneleheng ba ka kgonang ho fana ka bopaki ba hore ba na le disebediswa le tjelele e lekaneng ho ya ka Letona la Ditaba tsa Lehae nako le nako ho itlhokomela mona Afrika Borwa ntle le hore ba fetohe mojaro mahetleng a Naha. Ditjelele di lokela ho tswa ho penshene, moputso wa kgwedi le kgwedi wa inshoreense ya ho beha meja fatshe kapa 'akhaonte ya matsete' tse fanang ka kuno kapa tjelele e amohelwang ya boemo bo tshwaneleheng.

HO ETSA KOPO YA BODULO BAKENG SA VISA

DINTHO TSEO O L OKELANG HO DI TSEBA

MMUELLI WA HAO WA MOLAO - MOELETSI EO O KA MO TSEPHANG

- **Di-visa tsa motho eo o manang le yena** di ka etsetswa kopo moo motho ya tswang kantle ho naha e leng mong ka moahi wa Afrika Borwa kapa moahi wa nako yohle ya haufi haholo, le ya nang le tshehetso ya tjehelele jwaloka ha e hlaloswa nako le nako ke Letona la Ditaba tsa Lehae mme ho fanwe ka tiisetso e hlokehang. Visa ya mong ka motho e ka ntshwa bakeng sa nako ya dilemo tse pedi mme e ka ntjhafatswa.

Di-visa tsa bodulo ba nako yohle

Di-visa tsa bodulo ba nako yohle ke bakeng sa nako e sa behelwang meedi. Batho ba nang le di-visa tse latelang ba ka etsa kopo bakeng sa bodulo ba nako yohle:

- **Bodulo ka kotloloho**, bo hloka motshwari wa visa ya mosebetsi ya bileng Afrika Borwa ka mosebetsi ka ho tswelang pele ka nako ya dilemo tse 5.
- Motshwari wa **visa ya mosebetsi wa bokgoni bo hlokehang ka ho kgethehileng** ho ya ka visa ya mosebetsi wa bokgoni bo kgethehileng ba hlokehang hang ha ba fumana visa ya bona ya bodulo ba nakwana sehlopheng sena.
- Di-visa tsa bodulo ba nako yohle tse leng tlasa **sehlopha sa kgwebo** di ka kotjwa ke motsetedi kapa rakgwebo ya tshwanelehang ho ya ka melao ya ditlhokeho tsa botsetedi le kgiro ya Afrika Borwa, mme a bontsha hore kgwebo ya hae e ntseng e le teng kapa e rerilweng ke e tshwarellang le e ka tswelang pele, mme a dumela ho hira baahi ba Afrika Borwa kapa badudi ba nako yohle ba etsang 60% kgwebong.
- **Batho ba tswang kantle ho nahana ba kenang lenyalong le baahi ba Afrika Borwa** ba bileng naheng ka nako ya dilemo tse 5 ba ka etsa kopi e leng sehlopheng sa 'mohatsa motho'. Sena se kenyeletsa batho ba dikamano tsa lenyalo la setso tse amohelohang kapa dikamano tsa lenyalo le amohelohang mmusong bakeng sa nako e tshwanelehang.
- **Batho ba nkileng penshene** ba nang le bopaki ba kuno e tshwanelehang sehlopheng sena.
- **'Bafepuwa ba itshetlehileng ka ba bang ditjheleteng'** ba ka fanang ka bopaki ba ditjhelele tse tshwanelehang le ba itokiseditseng ho lefa nako le nako tjehelele e behilweng ke Letona la Ditaba tsa Lehae, jwaloka tefello e ke keng ya kgutliswa e leshwang Motsamaisi-kakaretso wa Ditaba tsa Lehae.

Dinitho tse ntjha tsa bohlokwa

Ka lebaka la Phetoho Molaong wa Bofalli wa 13 wa 2011 le Melawana e metjha e hatsitsweng ka la 26 Motsheanong 2014, ho hlokeha hore bakopi ba mofuta kaofela ya di-visa ba ithhahise ka bobona bakeng sa kabo ya dikopo e le hore ho ka etswa dimanollo tsa boitsebahatso tsa baometriki.

Babuelli ba molao ba ka o tataisa tshebetsong ena kaofela le ho tlatsa dikopo ka ho phethahetseng.

Lefapha la Ditaba tsa Lehla le fane ka thendara ho Visa Facilitation Services (VFS) ditsing tsohle tse kgolo Afrika Borwa ho sebeletsa e le baemedi ba amohelang le ho aba le ho tiisa tumello ya di-visa ha di fanwe.

Ho kgema le Melawana ena e metjha, Lefapha la Basebetsi le tshwanetse ho etsa diitsebetso tse netefatsang, mabapi le mangolo a tumello a mosebetsi, hore ha ho baahi ba Afrika Borwa kapa badudi ba nako yohle ba fumanehang bakeng sa boemo boo ba mosebetsi pele lengolo la tumello la mosebetsi le etsetswa qeto ya ho qetela bakeng sa motho ya tswang kantle ho naha.

Mabapi le di-visa tsa kgwebo, polelo bakeng sa 'thahasello ya naha' ke tlhokeho e ka sehloohong bakeng sa dinetefatso tsa Lefapha la Kgwebo le Indasteri.

Tlhokeho e ka sehloohong ya ho tshwaneleha bakeng sa di-visa

E nngwe ya ditlhokeho tse ka sehloohong ke hore mokopi wa mofuta ofe kapa ofe wa visa o tshwanetse hore e be motho ya nang le botho bo botle le netefatso e tswang sepoleseng e bontshang hore ha a na tlolo ya molao ho tswa naheng efe kapa efe eo mokopi e leng moahi ho yona ka nako e fetang dikgwedi tse 12 dilemong tse 10 tse fetileng.

Hape ho bohlokwa hore mokopi e be motho ya phetseng hantle le ya nang le boemo bo botle ba mmele. Ho tla hlokeha tlaheho ya bongaka le ya x-ray.

Ka dinako tsohle ho hira Mafrika Borwa le ho etsa mesebetsi e metjha bakeng sa Mafrika Borwa e dula e le molao o ka sehloohong wa moruo wa rona. Ka lebaka lena ho hlokeha hore – mokgelo ke bakeng sa sehlopha sa batho ba hlokehang visa ka lebaka la bokgoni bo hlokehang bo kgethehileng – batho bao e ka bang boramosebetsi ba etse ka hohle ho batla diitsebetso tsa moahi wa Afrika Borwa kapa moahi wa nako yohle pele ba fana ka mosebetsi ofe kapa ofe ho motho ya tswang kantle ho naha.

HO ETSA KOPO YA BODULO BAKENG SA VISA

DINTHO TSEO O L OKELANG HO DI TSEBA

Tel: (+27) 12 366 8800
Fax: (+27) 12 362 0969
www.LSSA.org.za

P O Box 36626
Menlo Park 0102
Docex 82, Pretoria
304 Brooks Street
Menlo Park, Pretoria 0081